

פרוז בן יומו ומוקף בן יומו

- מגילה יט. משנה "בן עיר שהלך לכרך... וסוגיית הגמרא עד "תני קורא עמהן" ורש"י שם.
- ועיין ברי"ף (ו. באלפס), ובר"ן שם.
- רא"ש סימן ג
- ועיין רמב"ם מגילה (פרק א הלכה י), ושו"ע סימן תרפח סעיף ה ובמשנה ברורה שם ס"ק יב, ובביאור הלכה שם ד"ה בן.

באר פשוטה של המשנה (ללא חידושו של רבא), מה חידש רבא בדבריו בביאור המשנה?
באר מחלוקת הראשונים בדברי רבא: מהו הזמן הקובע בהגדרת פרוז בן יומו או מוקף בן יומו? מה הדין כשנתכוון לחזור ולא חזר? האם ניתן להפטר לגמרי מקריאת המגילה? האם ניתן להתחייב פעמיים בקריאתה? באר סברת מחלוקתם של הראשונים.

רי"ף מסכת מגילה דף ו עמוד א

מתני' בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו ואם לאו קורא עמהם מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו ר' מאיר אומר כולה רבי יהודה אומר מאיש יהודי ר' יוסי אומר מאחר הדברים האלה:

גמ' בן עיר שהלך לכרך אמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בליל י"ד ונתעכב ולא חזר אבל אם אינו עתיד לחזור בליל י"ד קורא עמהם דכתי' היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות מכדי היהודים הפרזים כתיב למה לי למכתב היושבים בערי הפרזות אלא הא קמ"ל

הר"ן על הרי"ף מסכת מגילה דף ו עמוד א

גמ' אמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בליל י"ד. אבן כרך שהלך לעיר בלחוד קאי והכי קאמר שאם עתיד לחזור למקומו בליל י"ד קודם זמן השחרית אינו צריך לקרות עמהם כיון שלא יתעכב כאן ביום י"ד אי נמי אפילו נתעכב שכיון שנתעכב שלא מדעתו וכן דעת הרב אלפסי ז"ל שכתב ונתעכב ולא חזר אבל אם אין עתיד לחזור בליל י"ד כלומר שלא היה בדעתו לחזור למקומו באותו לילה אלא להתעכב כאן ביום י"ד ונתעכב קורא עמהם ביום י"ד שנעשה פרוז בן יומו ומיהו אם חוזר למקומו בליל ט"ו [חוזר] וקורא עמהם וגדולה מזו אמרו בירושלמי בן עיר שעקר דירתו ליל ט"ו נתחייב כאן וכאן וזהו שכתוב בהלכות בן עיר שהלך לכרך פסקא דמתני' הוא:

ומדפרוז בן יומו נקרא פרוז מוקף בן יומו נקרא מוקף וכו'. כלומר דבבן עיר שהלך לכרך נמי אמרי' שאם היה דעתו בליל י"ד לחזור למקומו בליל ט"ו לא יאה נעשה מוקף בן יומו וקורא באותה העיר עצמה בי"ד בלילה וביום (ט"ו) [י"ד] כמקומו אבל אם דעתו בליל ארבעה עשר להתעכב שם ליל ט"ו וקצת מן היום אינו צריך לקרות בליל י"ד וביום י"ד אלא ממתין עד ט"ו וקורא עמהם דכי היכי דפרוז בן יומו נקרא פרוז ה"נ מוקף בן יומו נקרא מוקף ובן יומו היינו בליל ט"ו וקצת מן היום ומה שפירשו בן כרך שהלך לעיר תחלה היינו משום דבההוא מפרש קרא דפרוז בן יומו נקרא פרוז ומינה גמרינן למוקף:

רא"ש מסכת מגילה פרק ב סימן ג

..גמ' אמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בלילי י"ד אבל אינו עתיד לחזור בליל י"ד קורא עמהם פרש"י דקאי אבן כרך שהלך לעיר דאם אין עתיד לחזור בלילי י"ד אלא ישאר בעיר עד אור היום חל עליו חובת קריאת היום והרי הוא כבן עיר והוא פרוז יום וה"ה בן עיר שהלך לכרך ואינו עתיד לצאת משם בלילי ט"ו שהוא בכרך כשהאיר היום הוה ליה מוקף יום וקורא בליל ט"ו וביום ט"ו. ואפי' יחזור לעירו יקרא ביום ט"ו בעירו אבל אם הוא יודע שעתידי לצאת בליל ט"ו קורא בי"ד כדן בני עירו. ולא רצה לפרש מלתיה דרבא גם אבן עיר שהלך לכרך דלא מסתבר למימר שאם ישנו בכרך ביום י"ד שחלה עליו חובת קריאת מוקפין וישאר שם יום ט"ו ויקראה עמהם או אף אם יחזור לעירו יקרא בחמשה עשר כיון דעדיין לא הגיע זמן קריאת מוקפין למה תחול עליו חובת קריאתן זהו סברת רש"י מיהו לישנא דהש"ס משמע דרבא קאי אכולה מתני' וכן מוכח בירושלמי ויש ליישב דברי רבא אכולה מתני' וכמו שמועיל לבן כרך להיות כבן עיר כשעמד שם ליל ארבעה עשר ומקצת היום שהוא זמן קריאתה של בני העיר וחלה עליו חובת קריאתן כמו כן מועיל לבן עיר שהלך לכרך ועמד שם עד

מקצת יום י"ד כיון שבזמן חיוב קריאת בני מקומו אינו עמהם נסתלק מעליו חובת קריאת אנשי מקומו ונכלל עם בני הכרך להתחייב בזמן קריאתו וקרינתו ביה מוקף בן יומו כיון שהוא בכרך בזמן קריאת בני עירו ונסתלק מעליו חובת מקומו הקוראים ביום י"ד וקרינתו ביה מוקף בן יומו ואף אם יחזור לעירו יקרא ביום ט"ו. הרב אלפס כתב ולא שנו אלא שעתיד לחזור בלילי ארבעה עשר ונתעכב ולא חזר ואשמועין שהדבר תלוי בכוננתו בשעה שיצא מביתו אם היה בדעתו להיות לילי י"ד בביתו הרי הוא כמקומו אף אם נתעכב שמה אבל אם אינו עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר קורא עמהם דכתיב על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרוזות מדכתיב היהודים הפרזים ל"ל למכתב בערי הפרוזות הא קמ"ל דפרוז בן יומו נקרא פרוז ומדפרוז בן יומא נקרא פרוז מוקף בן יומא נקרא נמי מוקף:

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה י

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם היתה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר קורא כמקומו, ואם לא היה בדעתו לחזור אלא אחר זמן הקריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם, וכרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה הרי זה ככרך וקוראין בחמשה עשר.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפח סעיף ה

בן עיר שהלך לכרך, או בן כרך שהלך לעיר, אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר, קורא כמקומו; ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם.

משנה ברורה סימן תרפח ס"ק יב

(יב) בן עיר שהלך לכרך וכו' - סעיף זה הוא לשון הרמב"ם ומפני שרבים מתקשים בסעיף הזה מוכרח אני להרחיב הדבור קצת ונבאר [יג] כפי מה שפירשוהו המגיד והכסף משנה וכן משמע מהגר"א. וצריכין אנו לידע שלשה דברים א) דאם הוא שייך לערי הפרוזות אפילו יום אחד קרוי פרוז וקורא בי"ד וכן אם הוא שייך למוקפין אפילו יום אחד קרוי מוקף וקורא בט"ו ב) זמן קריאה [יד] הוא העיקר ביום וכיון שהיה בערי הפרוזות בהתחלת היום י"ד קורא בי"ד וכן כה"ג לענין מוקפין ביום ט"ו ג) זמן קריאה שכותב המחבר [טו] היינו זמן קריאת המקום שהוא בו עתה לא זמן שיצא משם ועתה נבאר את הסעיף כסדר בכל פרט בפני עצמו. בן עיר שהלך לכרך אם היה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ר"ל בזמן קריאה של ט"ו דהיינו משהאיר היום לא יהיה שם כי יחזור משם קודם אור היום [טז] אף שלבסוף רואה שהוא מוכרח להתעכב שם גם על יום ט"ו מ"מ אינו נקרא בשם מוקף וקורא ביום י"ד בהיותו בכרך אבל אם בעת נסיעתו לא היה בדעתו לחזור מן הכרך אלא לאחר זמן הקריאה [יז] דהיינו בבקר של ט"ו שאז כבר הוא זמן הקריאה אז חל עליו שם מוקף וקורא עמהן ביום ט"ו [יח] ואפילו אם אח"כ חזר לעירו ביום ט"ו קורא שם אם לא קרא מתחלה בכרך. ועתה נבאר הסעיף לענין אופן השני דהיינו בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאה דהיינו שיחזור משם בלילי י"ד קודם שיאיר היום דהוא זמן קריאה ואף שלבסוף היה שנתעכב ולא חזר קורא כמקומו דהיינו ביום ט"ו אבל אם לא היה בדעתו בעת נסיעתו לחזור משם רק לאחר זמן קריאה דהוא ביום י"ד בבוקר חל עליו חובת הקריאה של העיר וזה שאמר המחבר קורא עם אנשי המקום אשר הוא שם [וע"כ אף שחזר באותו יום ובא לכרך צריך [יט] לקרוא באותו יום י"ד דהוא נקרא פרוז בן יומו] וכתב הט"ז דכ"ז דוקא אם היה שם בעיר בתחלת היום אבל [כ] אם חזר למקומו שהוא כרך קודם היום לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בעיר בעת קריאת העיר: